

OLÁH LAJOS dr. orvosőrnagy

A honvédorvos egészségügyi felvilágosító tevékenysége

A katonai egészségügyi ellátás része az országos egészségügyi ellátásnak. A betegségek megelőzése és gyógyítása vonatkozásában ugyanazok a rendszabályok érvényesek, mint a polgári egészségügyre. Viszonyaink bizonyos vonatkozásban eltérnek a polgári viszonyoktól és ezek a speciális körülmények, speciális feladatokat szabnak a katonai egészségügyi szolgálat részére.

Mint ismeretes, a Magyar Néphadsereg állományán belül a legnagyobb létszámot az emberi fejlődési szakaszokat figyelembe véve az ifjúkor 18—25 éves fiataljaival állunk szemben, akik jól nevelhetők és képezhetők, akiknek körében az egészségügyi felvilágosító munka három fő eleme:

1. — egészségügyi ismeretterjesztés és oktatás;
2. — egészségügyi nevelőmunka;
3. — egészségügyi mozgósító munka eredményesen folytatható.

Meg kell érteni minden katonarvosnak és a honvédség keretein belül dolgozó közép-kádernek, hogy a honvédségnél is az egészségügyi felvilágosultság az általános kulturáltság szerves része. Ennek tudatában kell kifejtenünk felvilágosító munkánkat, mely természettudományos materialista világnézetet terjesztő tevékenység, ami az általános kulturáltság lényeges eleme, szerves része a szocialista kultúrforradalomnak. Vegyük figyelembe, hogy az egészségügyi mutatószámok indikátorai a lakosság általános műveltségének. Ez utóbbi megállapítás vizsgálatára a következő kísérleteket végeztem.

Öt alkalommal váratlanul főétkezés előtt kéz tisztasági vizsgálatot végeztem mind a sorállomány, mind a hivatásos állomány körében. A sorállománynál 500 fő kezeinek megvizsgálásánál a következőket tapasztaltam:

Első alkalommal: 210 fő nem mosott kezet, 170 főnek volt piszkos a körme alja, 130 főnek a zsebében volt WC-papír és 280 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Második alkalommal: 195 fő nem mosott kezet, 120 főnek volt piszkos a körme alja, 170 főnek a zsebében volt WC-papír és 350 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Harmadik alkalommal: 117 fő nem mosott kezet, 50 főnek volt piszkos a körme alja, 235 főnek a zsebében volt WC-papír, és 370 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Negyedik alkalommal: 70 fő nem mosott kezét, 25 főnek volt piszkos a körme alja, 310 főnek volt a zsebében WC-papír és 375 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Ötödik alkalommal: 30 fő nem mosott kezét, 15 főnek volt piszkos a körme alja, 370 főnek a zsebében volt WC-papír, és 390 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

A hivatásos állománynál 200 fő kezeinek főétkezés előtti megvizsgálásánál:

Első alkalommal: 40 fő nem mosott kezét, 10 főnek volt piszkos a körme alja, 110 főnek a zsebében volt WC-papír, és 150 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Második alkalommal: 20 fő nem mosott kezét, 5 főnek volt piszkos a körme alja, 140 főnek a zsebében volt WC-papír és 170 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Harmadik alkalommal: 15 fő nem mosott kezét, 3 főnek volt piszkos a körme alja, 170 főnek a zsebében volt WC-papír és 175 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Negyedik alkalommal: 5 fő nem mosott kezét, 3 főnek volt piszkos a körme alja, 175 főnek a zsebében volt WC-papír és 180 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Ötödik alkalommal: 4 fő nem mosott kezét, 2 főnek volt piszkos a körme alja, 178 főnek a zsebében volt WC-papír és 192 főnek a zsebében tiszta zsebkendő.

Ezzel a vizsgálatokkal nemcsak tapasztalatokat szereztem, de érvényesíteni sikerült az egészségügyi felvilágosító munka céljait is.

1. Emelkedett mind a sorállomány, mind a hivatásos állomány egészségügyi kulturáltságának, műveltségének színvonala.

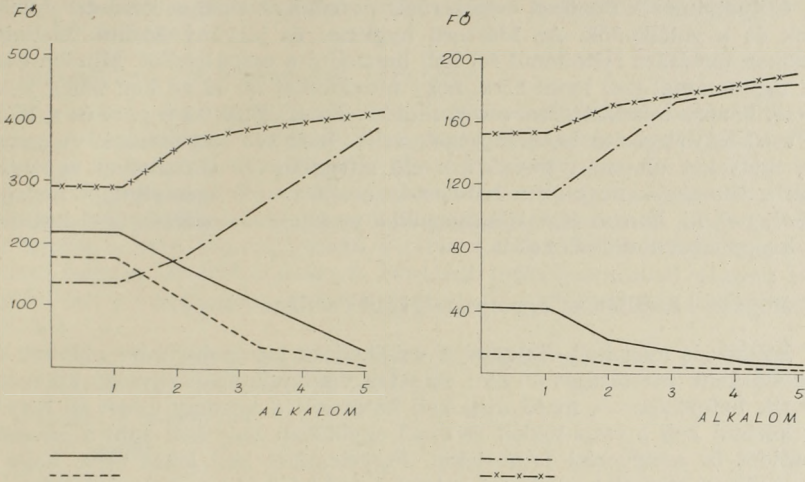
2. Növelte a higiéniai, járványvédelmi megelőző intézkedések hatásosságát, segítette a gyógyító munkát és támogatta a legfontosabb egészségpolitikai célkitűzések megvalósítását.

Mindezek híven bizonyítják, hogy az egészségügyi felvilágosítás az egészségügyi problémák megoldásához vezető egyik út. Az előzőekben említettek mellett igen nagy jelentőséggel bír az egészségügyi dolgozók személyes példamutatása.

Az egészségügyi felvilágosítás feladatának meghatározásával kapcsolatban *Szemaskó* írta: „Az egészségügyi megelőzés az egészségügyi felvilágosítással kezdődik és azzal végződik”, melynek szerves része a dolgozók öntevékenysége, mint a szocialista egészségügy egyik alapelve. Ebből az alapelvből kiindulva kell mozgósítani a Néphadsereg állományát is az egészségügyi műveltség széles körű fejlesztésére. Meg kell tenni mindent az egészséges életmód elsajátíttatása érdekében. Rendszeres nevelőmunkát kell folytatni az egészségre káros ártalmak elkerülése, kifejlődésük megelőzése érdekében. Fokozott ellenőrző tevékenységet kell folytatni az egészségre ártalmas munkakörben dolgozók körében (akkumulátortöltők és kezelők, kazánfűtők, vegyvédelmi anyag-kezelők, üzemanyag-kezelők).

Fokozni kell az ellenőrző tevékenységet az ételmezésben dolgozók körében, gyakran kell tisztasági vizsgálatot tartani, ezzel elérjük, hogy készséggé fejlesztjük az alapvető higiénés rendszabályokat.

A honvédorvosnak fokozottan figyelembe kell vennie, hogy szakembertől szívesebben veszik a felvilágosító munkát, különösen áll ez a parancsnoki állomány vonatkozásában. Tapasztalat bizonyítja, hogy még idősebbek is vannak, akiket meg kell tanítani helyesen élni és dolgozni egészségük megővése, illetve betegségük további fejlődésének megelőzése érdekében.

1. ábra

Vegyük figyelembe, hogy a jó egészségügyi felvilágosítás egészséges életmódra nevel és a betegségek megelőzésére mozgósít. A tudomány által is ismert, statisztikai adatokkal is bizonyított, ha egyes betegek megismerik betegségük lényegét, aktíve hozzájárulnak a gyógyuláshoz, mint pl.: a diabetes, ulcus, hypertonia, tbc., cholecystitis és egyes mozgásszervi megbetegedések esetén (gyógytorna). A tapasztalat bizonyítja, hogy a betegek tájékozatlansága akadályozza a gyógyító munkát. Ismeretes, hogy vannak a betegséggel kapcsolatos elemi tudnivalók, mint pl.: a diabetes és ulcus esetében. Vannak olyan betegségek, ahol a gyógyulás érdekében az életmódon is változtatni kell. Ez utóbbi megmagyarázása, megértetése a beteggel kifejezetten felvilágosítási feladat. A felvilágosítás elsősorban az adott betegséggel kapcsolatos tudnivalókra, általános hygienes és járványvédelmi rendszabályokra terjedjen ki. A megelőző, felvilágosító munkánál használjuk fel azt a tételt, hogy az egészség akkor válik nyilvánvalóvá, amikor nincs.

El kell érni, hogy a Néphadsereg egészségügyi szolgálata az egészségügyi felvilágosítást ne „nolens-volens” feladatnak, hanem csupán „volens” feladatnak tekintse. A cél érdekében fel kell használni az egészségügyi felvilágosítás minden lehetséges módját és módszerét:

- előadások;
- kérdezz—felelek estek;
- plakátok;
- faliújság;

- csapatrádió;
- csapatújság;
- filmek;
- egészségügyi irodalom;
- vetélkedők és versenyek.

Csapatoknál különösen népszerűek és célravezetők a kérdezz—felelek estek és a vetélkedők. Az időszerű hygienes és járványvédelmi feladatok felszínén tartására feltétlenül fel kell használni a csapatrádiót. Minden esetben figyelemmel kell lenni arra, hogy munkánkat ne az ad hoc jelleg jellemezze, hanem tervezett, szervezett munka. Használjuk fel a párt és a KISZ szervező és mozgósító tevékenységét, velük karöltve szervezzünk versenyeket, melyeket alaposan készítsünk elő anyagilag és szakmailag egyaránt. Ezek a versenyek ne csak a kötelezően elsajátítandó egészségügyi anyagra terjedjenek ki, hanem foglalják magukba az általános egészségügyi kultúrával kapcsolatos tudnivalókat is.

Hogyan készüljön el egy egészségügyi vetélkedő terve?

Először is meg kell vizsgálni a vetélkedőre legalkalmasabb időpont kiválasztásának lehetőségét — ami csapatok viszonylatában egy-egy kiképzési időszak befejezése —, majd meg kell határozni a verseny idejét és helyét. Ezt közölni kell a csapatokkal és ezzel egyidőben meg kell adni a nevezési határidőt és a nevezési feltételeket. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a versenybe ne nevezhessenek egészségügyi szakképzettséggel rendelkezők, részükre, amennyiben a létszám ezt lehetővé teszi, külön versenyt kell kiírni. A nevezési határidő és a nevezési feltételek megküldésével egyidőben közölni kell a verseny győzteseinek díjazását is. Igen fontos, hogy a verseny előkészítésébe aktíve kapcsolódjanak be egészségügyi szakembereink, a párt és a KISZ-szervezetek aktivistái. Fel kell használni a csapatrádió, csapatújság és faliújságok adta mozgósító lehetőséget. Igen fontos, hogy a csapat könyvtárban rendelkezésre álljanak a szokásosnál nagyobb mennyiségben azok a könyvek, amelyeket a versenykiírással egyidőben kiadott irodalomjegyzékben megadtunk, amelyek alapján a verseny kérdéseit összeállítjuk. Fontos, hogy a megadott irodalom a témákat ne túl magas szinten tárgyalja, mert akkor megijesztjük a versenybe benevezni kívánókat és a későbbiekben majd nagy lesz a lemorzsolódás.

Irodalomként feltétlenül javaslom megadni:

Dr. Kontra: Az emberi test, I., II. kötet.

Dr. Buga: Jó egészség könyve.

Dr. Láng Sándor: Kincünk az egészség.

Dr. Nemessuri Mihály: Sport és egészség.

Dr. Kovács László: Védjük bőrünk épségét.

Dr. Bonta János: Sugárveszély — sugárvédelem az atomenergia békés felhasználásában.

Dr. Regős János: Por, hő, sugár. A vegyipar egészségügyi ártalma.

Dr. Pacséri Imre: Sav, lúg, gáz, gőz. A szerves vegyipar egészségügye

Dr. Irányi Jenő: A természet gyógyító erői: gyógyvíz, napfény, éghajlat.

Dr. Tarján Róbert: A helyes táplálkozás.

Dr. Adamis Géza: A fertőző betegségeket terjesztő rovarok és rágcsálók.

Dr. Krámer Mihályné; Dr. Szőke Sándorné: Vitamin = egészség.

Dr. Kovács György: A fogak betegségei és a helyes fogápolás.

Dr. Csányi István: Felkeléstől — lefekvésig.

Dr. Tiborc Sándor: Általános tudnivalók a baleseti sérülésekről és a baleset elhárításáról.

Egészségügyi tiszthelyettesek kézikönyve.

A verseny alkalmával feltett kérdések összeállításánál használjuk fel a Magyar Vöröskereszt által kiadott „Egészségügyi műsor- és játékkönyv” c. kiadványt és csak olyan kérdéseket tűzzünk műsorra, amelyek a megadott irodalomban szerepelnek. A verseny levezetésénél ügyelni kell arra, hogy a versenyzők elkülönítve, egymástól függetlenül adhassanak választ a feltett kérdésre, erre legalkalmasabb a táblára való írás és annak egyszerre történő felírása, és felmutatása. A kérdések megválasztásánál nagyon kell ügyelni arra, hogy azok egyértelműen és félreérthetetlenül értékelhetők legyenek.

Pl.: *kérdés*: melyek azok az egyéni higiénés eszközök, amelyeket az ember általában mindig magánál hord.

Felelet: 1. zsebkendő,

2. WC-papír,

3. fésű,

4. körömtisztító.

Értékelés: ki hányat sorol fel, annyi pont.

Kérdés: sorolja fel az ember életfontos szerveit. *Értékelés*: ki hányat sorol fel, annyi pont.

Vannak kérdések, amelyek nem tárgyalhatók ilyen egyszerűen, ezért a versenyzők létszámának megfelelően össze kell állítani azonos pontértékű kérdéscsoportokat is, amelyek helyes megoldása esetén a megállapított maximális pontot, gyengébb megoldás esetén a megállapított pontszám felét kapja a versenyző.

Nagyon fontos a szervezésnél, hogy a versenyben aktíve részt nem vevő nézőközönséget is aktivizáljuk és feltétlenül tájékoztassuk a helyes válaszokról. Jó megoldásnak látszik, hogy a versenyzők által nem látható, de a közönség által jól látható helyre a kérdés helyes megoldását diafilmről levetítsük. Az egyénenként feltett kérdésekre adott helytelen válasz esetén a közönség soraiból adott helyes választ kisebb díjakkal jutalmazzuk.

A szervezésnél figyelemmel kell lenni arra, hogy a verseny egy nagy célt szolgál: *minél nagyobb tömeget bekapcsolni az egészséges életre nevelésbe, az egészségügyi felvilágosító munkába*, ezért célszerű a versenyt egészségügyi-felvilágosító kiállítással összekapcsolni. Ennek megoldása érdekében fel kell venni a kapcsolatot az illetékes megyei KÖJÁL-lal és az egészségügyi felvilágosító központtal, akik rendelkeznek ehhez megfelelő felszereléssel és eszközökkel. Helyesen végrehajtott szervezéssel igen sokat tehetünk a magyar egészségügyi kultúra, a Néphadsereg katonái egészségügyi kultúrája emelése érdekében.

Cikkem keretén belül tárgyalni kívántam a Magyar Néphadsereg katonatorvosainak és egészségügyi középkadereinek egészségügyi felvilágosító tevékenységét, az egészségügyi felvilágosítással kapcsolatos szervezési kérdéseket, kiemelve annak rendkívüli fontosságát, valamint módszertani segédletet kívántam nyújtani a csapatok keretein belül megoldható egészségügyi vetékedő szervezéséhez és levezetéséhez.

Л. Олах, майор м/сл:

САНИТАРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
ВОЕННОГО ВРАЧА

Dr. L. Oláh, Major:

DIE SANITÄRE AUFKLÄRUNGSTÄTIGKEIT DES TRUPPENARZTES